

A Content Analysis of Academic Studies on Active Labor Market Policies in Turkey (2004-2022)

Hakan Saraç^{1,a,*} A. Utku Erdayı^{2,b}

¹Sivas Provincial Directorate of Labor and Employment Agency, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

²Department of Labor Economics and Industrial Relations, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

Research Article

This article was produced from the thesis named "The Role of Active Employment Policies in the Struggle with Unemployment in Turkey: Sivas Example" defended on 09.06.2017.

History

Received: 08/11/2022

Accepted: 08/12/2022

ABSTRACT

The aim of this study; To examine the theses and academic articles on ALMPs in Turkey and to discuss the contributions of the findings of these studies to the success of ALMPs in practice. This discussion is expected to shed light on future studies on active labor market policies. The descriptive survey model was used in the research and the research data were obtained by scanning the literature. In this context, Turkish theses and academic articles on the active labor force programs implemented by İŞKUR between the years 2004-2022 were accessed through the Thesis Center of the Council of Higher Education, Google Scholar and DergiPark database. A total of 98 theses and articles that met the screening criteria were evaluated by content analysis method. As a result of the said evaluation, Istanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, etc. that there is not enough work done in industrialized metropolitan cities, and even no research is done in some metropolitan cities; It has not been demonstrated how effective on-the-job training programs, programs for the benefit of society, and job and vocational counseling services, which are widely applied in Turkey, are effective in the employment and retention of unemployed individuals; active labor market policies are discussed in general rather than individually, so the net contributions of programs to employment cannot be determined independently of each other; the studies focused on the satisfaction with the programs and the problems experienced in implementation; however, there were not enough findings on basic issues such as creating and maintaining employment; It has been observed that no research has been conducted using the mixed method.

Keywords: Active Labor Market Policies, Active Labor Programs, İŞKUR, Employment Policies, Impact Assessment.

Türkiye’de Aktif İşgücü Piyasası Politikalarına İlişkin Yapılan Akademik Çalışmalara Yönelik Bir İçerik Analizi (2004-2022)

Bilgilendirme

Bu makale 09.06.2017 tarihinde savunulan "Türkiye’de İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü: Sivas İli Örneği" isimli tezden üretilmiştir.

Süreç

Geliş: 08/11/2022

Kabul: 08/12/2022

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki aktif işgücü piyasası politikalarına yönelik olarak yapılan tezleri ve akademik makaleleri incelemek ve söz konusu araştırmalarda elde edilen bulguların aktif işgücü piyasası politikalarının uygulamadaki başarısına katkılarını tartışmaktır. Bu tartışmanın, bundan sonraki aktif işgücü piyasası politikalarına ilişkin yapılacak çalışmalara da ışık tutması beklenmektedir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış ve araştırma verileri literatür taraması yapılarak elde edilmiştir. Bu kapsamda 2004-2022 yılları arasında Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)’nun uygulamış olduğu aktif işgücü programlarını konu alan Türkçe tezlere ve akademik makalelere, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi ve Google Scholar ile DergiPark veritabanı üzerinden ulaşılmıştır. Tarama ölçütlerine uyan 66’sı tez ve 32’si makale olmak üzere toplam 98 çalışma içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Söz konusu değerlendirme sonucunda aktif işgücü programlarının yaygın olarak uygulandığı ve istihdamın önemli bir kısmının bulunduğu İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa vb. sanayileşmiş büyükşehirlerde yeteri kadar çalışma yapılmadığı, hatta bazı büyükşehirlerde hiç araştırma yapılmadığı; Türkiye’de yaygın olarak uygulanan işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar ve iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin işsiz bireylerin işe girmelerinde ve işe devam etmelerinde ne derece etkin olduğunun ortaya konulamadığı; aktif işgücü piyasası politikalarının tek tek değil de genel olarak ele alındığı, dolayısıyla programların birbirlerinden bağımsız bir biçimde istihdama net katkılarının belirlenemediği; çalışmalarda programlardan duyulan memnuniyet ve uygulamada yaşanan sorunlar üzerinde durulduğu, buna karşın istihdam oluşturmak ve istihdamı sürdürmek gibi temel meselelerde yeterli bulgunun olmadığı; karma yöntemin kullanıldığı hiç araştırma yapılmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aktif İşgücü Piyasası Politikaları, Aktif İşgücü Programları, İŞKUR, İstihdam politikaları, Etki Değerlendirmesi.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

İşsizlik geçmişte olduğu gibi günümüzde de tüm dünyada bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu problem karşısında işsizliği azaltarak istihdamın artmasını sağlamak amacıyla çeşitli işgücü piyasası politikaları geliştirilmiştir. İşsizlikle mücadelede kullanılan bu politikalar aktif ve pasif istihdam politikaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Pasif istihdam politikaları işsizliğin en temel sonucu olan gelir kaybını gidermeye yönelik düzenlemeleri içerirken aktif istihdam politikaları doğrudan kişilere iş bularak işsizliği ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Şüphesiz uygulanan istihdam politikaları ülkelerin işgücü piyasası yapılarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu noktada ülkelerin işgücü yapısına uygun doğru politikaların belirlenmesi, kamu kaynaklarının etkin kullanılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de işgücü piyasası politikalarının uygulayıcısı konumunda olan kurum Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)’dur. İŞKUR, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan politikalara paralel olarak Aktif İşgücü Piyasası Politikaları (AİPP) uygulamaktadır. İŞKUR’un uyguladığı olduğu AİPP’ler yapısal işsizlikle mücadele konusunda en etkin politikaların başında gelmektedir. Bu noktada uygulanan politikaların etkinliğinin ölçülmesi, kaynakların verimli kullanılması açısından önem taşımaktadır. AİPP’lerin etkinliği değerlendirilirken çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorlukların başında AİPP’lerin amaçlarının birbirinden farklı olması gelmektedir. Amaçlarının farklı olması AİPP’lerin etkinliklerinin amaçlarına uygun bir biçimde ayrı ayrı değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Etkinliklerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi, söz konusu politikaların istihdama net katkılarının karşılaştırılarak tartışılabilmesini de olanaklı hale getirmektedir.

Türkiye’de literatürde AİPP’lere yönelik birçok akademik çalışma bulunmaktadır. AİPP’lere yönelik yapılmış çalışmaların genel görünümünün ortaya konulması ve yukarıda bahsedilen zorluk bağlamında değerlendirilmesi, AİPP’lerin başarısı açısından büyük önem taşımaktadır. AİPP’lere yönelik olarak yapılmış çalışmaların incelenerek yerinde tespitler yapılması ve literatürdeki boşlukların ortaya konulması bundan sonra yapılacak çalışmalar açısından da anlamlı görünmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’deki AİPP’lere yönelik olarak yapılan tezleri ve akademik makaleleri incelemek ve söz konusu araştırmalarda elde edilen bulguların AİPP’lerin uygulamadaki başarısına katkılarını tartışmaktır. Çalışmada öncelikle literatürde genel olarak kabul gören AİPP’ler anlatılmış, daha sonra çalışmanın yöntemi belirtilerek araştırma bulguları sunulmuştur.

Aktif İşgücü Piyasası Politikaları

İdeal işgücü piyasasında iş arayanlar ile işçi arayanların kolaylıkla eşleştiği varsayılmaktadır. Bu koşullarda ortaya çıkan işsizlik türü, piyasadaki işgücü hareketliliklerinden kaynaklanan friksiyonel işsizliktir. Burada işsizliğin temel sebebi, çalışanların daha iyi koşullarda çalışabilmek amacıyla hâlihazırdaki işlerinden ayrılarak yeni işler aramalarıdır. Bu koşullarda hükümetler, işsiz bireylerin gelirlerini güvence altına almayı amaçlayan pasif istihdam politikaları uygulamaktadır. Pasif istihdam politikaları ile parasal yardımlar yapılarak işsiz bireyler iş arama süreleri boyunca maddi olarak desteklenmektedir (McKenzie, 2017: 127). Buna karşın AİPP, pasif istihdam politikalarından farklı olarak işsizliğin gelir kaybı gibi olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmaktan ziyade doğrudan kişilerin istihdam edilebilirliğini arttırarak kısa sürede iş bulmalarını veya eğitim yoluyla niteliklerini değişen koşullar doğrultusunda geliştirmelerini sağlayarak istihdamda kalmalarını amaçlamaktadır (Erdayı, 2009: 148).

Krizler, nüfus artışı, göç vb. nedenlerle ortaya çıkan piyasa aksaklıklarının giderilmesinde AİPP büyük önem taşımaktadır. Özellikle piyasadaki nitelik uyumsuzluğundan kaynaklanan yapısal işsizliğe kalıcı çözüm bulunması, çalışanların niteliklerinin piyasa koşullarına göre ayarlanabilmesini sağlayan AİPP’ler ile mümkündür. Önemi öteden beri bilinen AİPP’ler, ilk olarak 1950’li yıllarda İsveç’te uygulandıktan sonra birçok Avrupa ve OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ülkesinde yaygın uygulama alanı bulmuştur (Zöllner vd., 2016: 3). AİPP’ler, kapsam ve uygulama biçimi bakımından ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genel olarak; Mesleki Eğitim Programları ve Girişimcilik Faaliyetlerinin Desteklenmesi, Doğrudan Kamu İşleri Yaratma Programları, Danışmanlık ve İşe Yerleştirme Hizmetleri ve Ücret Sübvansiyonları biçiminde sınıflandırılmaktadır (Kluve, 2006: 2). Türkiye’de ise aktif işgücü politikaları; mesleki eğitim kursları, istihdam garantili ve garantisiz mesleki eğitim kursları, çalışanların mesleki eğitimi, özel politika ve uygulama gerektiren kişi ve grupların mesleki eğitimine ilişkin faaliyetler, işbaşı eğitim programı, toplum yararına programlar, danışmanlık faaliyetleri ve ücret desteklerinden oluşmaktadır (İŞKUR Faaliyet Raporu, 2021: 55).

Mesleki Eğitim Programları ve Girişimcilik Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Mesleki eğitim bireylerin istihdama entegre edilmesi için kullanılan AİPP’lerden birisidir. Eğitimin içeriği, sınıf temelli eğitimden firma içinde işbaşı eğitime kadar değişmektedir. Eğitimin türüne göre süresi bir aydan bir yıla kadar sürebilmektedir. Mesleki eğitim programları, katılımcıların işgücü piyasasına hızlı bir biçimde entegre edilmesini amaçlamaktadır. Bu anlamda programlarda

katılımcıların nitelikleri, piyasa koşullarının beklentileri doğrultusunda geliştirilmekte ya da katılımcılara yeni beceriler kazandırılmaktadır. Böylece istihdamda kalıcılığın sağlanması hedeflenmektedir. İş başı eğitim programları çalışana belirli düzeyde iş deneyimi sağlarken, işverene de çalıştıracağı kişinin verimliliğini görme şansı vermektedir. Bu durumun bireylerin işe girme ihtimalini arttırdığı belirtilmiştir (Caliendo ve Schmidl, 2016: 9).

Mesleki eğitim kurslarının, çoğu ülkede genellikle üç tür eğitim programına odaklandığı görülmektedir. Bunlardan ilki 12 aydan uzun süre işsiz olan uzun süreli işsizlere yönelik programlardır. İkincisi, sahip olduğu meslek geçerliliğini yitirdiğinden dolayı işsiz kalan bireylerin yeniden işgücü piyasasına girişini sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim programlarıdır. Üçüncüsü ise eğitimini yarım bırakmış gençlerin eğitimlerini tamamlamalarına yönelik uygulamaları içermektedir. Bu tür programların çeşitli dezavantajlarının bulunduğu da belirtilmelidir. İlk olarak söz konusu programlar ciddi bir finansal kaynak gerektirdiğinden maliyetlidir. İkinci olarak ekonomik performansı düşük olan ülkelerde, etkileri de düşük seviyede kalmaktadır. Çünkü bu tip ekonomilere sahip ülkelerde işlerin çoğu niteliksizdir ve iyi iş imkânları kısıtlıdır. Son olarak bireylerin halihazırda zaten nitelikli olmaları ve dolayısıyla eğitim almadan da iş bulabilmeleri mümkündür (Betcherman vd., 2000: 5). Bu koşullarda işverenlerin zaten işe alacakları kişileri ücret sübvansiyonlarından faydalanmak amacıyla eğitim programlarına dâhil etmek isteyebilecekleri ifade edilmiştir (Wapler vd., 2022: 551). Böyle olması durumunda programların amacına ulaşmayacağı ve kaynakların boşa harcanacağı söylenebilir.

Bahsedilen eğitim programlarının yanında kendi işini kurmak isteyen işsizlere yönelik olarak girişimcilik eğitim programları düzenlenmektedir. Bu programlarla girişimcilik becerilerini arttırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilerek girişimcilerin başarı şanslarının artırılması amaçlanmaktadır (O'Higgins, 2004: 33). Eğitimi tamamlayan işsizlerin sermaye piyasasına ulaşmasında ciddi sorunlar yaşandığı varsayımından hareketle kendi firmalarını kurma sürecinde finansal kaynak sağlamaya yönelik düzenlemelerle girişimciler desteklenmektedir (Zöllner vd., 2016: 5). Bu düzenlemelere koşut olarak girişime başlamaya engel olan yasal ve kurumsal çerçeve yumuşatılarak yeni iş kuranlara kolaylıklar sağlanmaktadır (O'Higgins, 2004: 33). Söz konusu uygulamalarla girişimci sayısını arttırarak kişilerin, hem kendi istihdamını sağlaması hem de başka işsizlere istihdam olanağı sunması beklenmektedir.

Doğrudan Kamu İşleri Yaratma Programları

Doğrudan kamu işleri yaratma programları özellikle uzun süreli işsizliğin olumsuz sonuçlarını gidermeye yönelik programlardır. Uzun süreli işsizlik dönemlerinde, işsizlerin işgücü piyasası ile bağlarının tamamen kopmasını engellemek için onlara belirli süreyle istihdam ve gelir desteği sağlamaktadır (Erday, 2009: 150). Bu programlar genellikle geçici ve kısa süreli olarak uygulanmakta ve özel

projeler bünyesindeki düşük nitelikli işlerdeki istihdamı içermektedir. Bu nedenle programların, işsizlerin piyasaya entegre edilmesi ve uzun süreli istihdamın sağlanması konularında etkili olmadığı ifade edilmiştir (Gündoğan, 2001: 55; O'Higgins, 2004: 31; Zöllner vd., 2016: 15). Kamu programlarının finansmanı doğrudan devlet tarafından sağlanmaktadır. Katılımcılara genellikle düşük düzeyde bir ücret ödenmektedir (Caliendo ve Schmidl, 2016: 13).

Bahsedilen programlar işsizlik konusundaki en eski önlemlerden birisi olmakla birlikte birçok ülkede yaşanan olumsuzluklar nedeniyle terkedilmiştir. Gerçekten Almanya'da yapılan değerlendirme çalışmalarının ardından programların maliyetli olduğu ve beklenen sonuçları vermediği görülmüştür. Bu gerekçelerle 2012 yılından itibaren Almanya'da kamu programlarının uygulanmasına son verilmiştir (Zöllner vd., 2016: 15). Aynı şekilde uzun süre kamu sektöründe iş yaratma programlarının uygulandığı Fransa'da da bu politikalar etkili olmadığı gerekçesiyle terkedilmiştir (Fouge`re vd., 2000: 931). Bununla birlikte kamu işleri yaratma programları esasında işsizliği ortadan kaldırma iddiası olmayan uygulamalardır. Burada amaç, uzun süreli işsizlik süresi boyunca bir ek gelir sağlamak ve istihdamla bağını tamamen kopmasını önlemektir. Bu haliyle bir pasif istihdam politikası olarak değerlendirilerek finanse edilebildiği ölçüde uygulanmasının, işsizler açısından olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Danışmanlık ve İşe Yerleştirme Hizmetleri

İşsizlerin önündeki en önemli engel olarak onların işgücü piyasasındaki işler hakkındaki bilgilendirilmeden yoksun olmaları gösterilmektedir. İşgücü piyasası hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan işsizlerin gerçekçi seçimler yapamadığı bilinmektedir (Gross, 1998: 26; O'Higgins, 2004: 33). Bu noktada söz konusu bilgilendirmeyi sağlayan danışmanlık hizmetleri AİPP'ler içerisinde temel bir işleve sahiptir. Danışmanlık hizmetleri iş arama sürecindeki işsizlere yardımcı olmak amacıyla kısa süreli eğitim ve koçluk programlarının yanı sıra, açık iş pozisyonları hakkında bilgilendirme faaliyetlerini içermektedir (Caliendo ve Schmidl, 2016: 10). Danışmanlık hizmetleri sadece resmi eğitim süreci tamamlandıktan sonra işsizlere verilen hizmetlerden ibaret görülmemelidir. Özellikle gelişmiş ülkelerde, hem milli eğitim sistemi içerisinde hem de kamu istihdam ofisleri aracılığıyla işgücü piyasalarında bir arada uygulanmaktadır (O'Higgins, 2004: 34). Bu uygulama eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir uyumun sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Danışmanlık ve işe yerleştirme hizmetleri temelde, açık işlerle işsizlerin nitelik uyumunu gözeterek mümkün olduğu kadar hızlı bir biçimde eşleştirilmesi faaliyetidir. İşsiz bireyler, uygun işler ve farklı alternatifler hakkında bilgilendirilerek işe erişim kolaylaştırılmaktadır. Bu faaliyetin etkin bir biçimde yerine getirilmesi, işsiz kalma süresini kısaltarak hem işsizler hem de işverenler açısından önemli kazanımlar sağlamaktadır. Özellikle işsizlik süresinin uzamasının bir gelir kaybı yanında bireyin

beşeri sermayesinin aşınmasına neden olduğu, dolayısıyla bireyin iş bulmasını güçleştirerek onu düzenli çalışmadan uzaklaştırdığı belirtilmiştir. Bu noktada eşleştirme faaliyetleri ile sağlanan iş arama yardımının, işsizlik süresini kısaltarak beşeri sermaye kaybını da önlediği vurgulanmıştır (Wapler vd., 2022: 551). Bunların yanında danışmanlık ve işe yerleştirme hizmetlerinin mutlaka pozitif sonuçlar verdiği ve sonuçları değerlendirildiğinde maliyetlerinin görece düşük olduğu ifade edilmiştir (UN, 2007: 134).

Ücret Sübvansiyonları

Ücret sübvansiyonları genellikle firmalara ya da nadiren kişilere hükümetler tarafından verilen finansal teşviklerdir. Sübvansiyonların etkinliğinin türüne ve uygulanacağı işgücü piyasasının yapısına göre değişeceği ifade edilmiştir (Gündoğan, 2001: 60). Ücret sübvansiyonlarının uygulamada çok farklı örnekleri olmakla birlikte her hâlükârda işverenleri yeni işçi almaya teşvik ettiği bilinmektedir. Çünkü öncelikle ilave işçi maliyetini azaltmaktadır. İkinci olarak sübvansiyonlar genellikle verimliliği düşük olan kişilerin işe alınması için bir mali destek niteliği taşımaktadır. Bu açıdan ücret sübvansiyonları, işçilere verimliliklerini aşan ücretler ödemek istemeyen ve harcanacak eğitimin maliyetinden kaçınan işverenlerin bu konudaki maliyetlerini tazmin ederek onları yeni işçi almaya teşvik etmektedir. Ücret sübvansiyonları ile özellikle asgari ücretin altında üretkenliğe sahip işçilerin işe alınmasını teşvik etmek için işverenlerin işçilere uygun gördükleri düşük ücretle asgari ücret arasındaki ücret farkının kapatılması amaçlanmaktadır (Caliendo ve Schmidl, 2016: 13).

Ücret sübvansiyonları işgücü piyasasında talebin zayıf ve işsizliğin yüksek olduğu durumlarda, kısa vadede gelir sağlamanın bir yolu olarak işsizlik sorununun olumsuz etkilerini belli oranda yumuşatacak bir uygulamadır. Gerçekten sübvansiyon edilen işlerin, istihdam edilebilirliği düşük olan kişilere geçici bir istihdam ve yeniden piyasaya entegrasyon fırsatı sunduğu belirtilmiştir (Crepon ve van den Berg, 2016: 527). Buna karşın istihdamın artırılması konusunda ücret sübvansiyonlarının görece maliyetli bir yol olduğu ifade edilmiştir (O'Higgins, 2004: 31). İkinci olarak, belirli grupların sübvansiyon edilmesi diğer işsizler ya da hâlihazırda çalışanlar açısından dezavantaj oluşturabilmektedir. Çünkü işverenlerin teşvikler çerçevesindeki grupları daha az maliyetli olmaları gerekçesiyle tercih ettiği, hatta hâlihazırda çalışan işçileri işten çıkararak yerlerine teşvik grubundaki işçileri alabildiği veya teşvik olmadan dezavantajlı gruptaki işsizleri çalıştırmama eğilimine girdikleri belirtilmiştir (World Bank, 2008: 109).

Yöntem

Araştırmada Türkiye'de AİPP'lere yönelik olarak yapılan akademik çalışmalara ilişkin mevcut durumu ortaya koymak amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar incelenen konu ile

ilgili frekans dağılımları, ortalamalar gibi tanımlayıcı istatistiklerin tespit edilmesi amacıyla yapılmaktadır (Yıldırım, 2017: 27). Araştırmanın evreni, 2004-2022 yılları arasında Türkiye'de yapılan ve araştırmacılar tarafından ulaşılabilen 61 yüksek lisans ve 5 doktora tezi ile 32 akademik makaleden oluşmaktadır. Araştırma kapsamındaki tezler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden ulaşılmıştır. Makalelere ise Google Scholar ve DergiPark veritabanı üzerinden erişilmiştir. Elde edilen toplam 98 akademik çalışma, içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler yüzde ve frekans belirtilerek tablolarla aktarılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Türkiye'de İŞKUR tarafından düzenlenen AİPP'lere ilişkin 2004-2022 tarihleri arasında yayınlanan akademik makale ve lisansüstü tezlerin çok boyutlu bir biçimde incelenmesidir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

- 1) AİPP'lere yönelik yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2) AİPP'ler kapsamında hazırlanmış tezlerin üniversitelere ve dergilere göre dağılımı nasıldır?
- 3) Aktif işgücü piyasası politika araçlarına yönelik yapılan çalışmaların araştırma konularına göre dağılımı nasıldır?
- 4) AİPP'ler kapsamında yapılan çalışmalarda kullanılan anahtar kavramların dağılımı nasıldır?
- 5) AİPP'ler kapsamında yapılan çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?
- 6) Araştırmaların yürütüldüğü illerin dağılımı nasıldır?
- 7) AİPP'ler kapsamında yapılan çalışmaların, söz konusu çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 8) Araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemleri nelerdir?

Sınırlılık

Bu araştırma; Türkiye'de AİPP'lerin yaygın olarak uygulanmaya başladığı 2004 yılı ile 2022 yılı arasında yapılan İŞKUR'un düzenlemiş olduğu aktif işgücü programlarıyla ilgili Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden elde edilen 61 yüksek lisans ve 5 doktora tezi ile Google Scholar ve DergiPark veritabanı üzerinden ulaşılan 32 akademik makaleyle sınırlandırılmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalar, kongrede yayınlanan bildirimler, kitap, proje ve raporlar ile uzmanlık tezleri değerlendirme dışında tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler literatür taraması yapılarak elde edilmiştir. Bu kapsamda veriler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi ile DergiPark ve Google Scholar veritabanı kullanılarak derlenmiştir. Arama işleminde “aktif işgücü politikaları”, “işbaşı eğitim programları”, “toplum yararına programlar”, “meslek edindirme kursları”, “İŞKUR” ve “istihdam politikaları” anahtar kelimelerinin bir ya da birden fazlası bir araya getirilerek arama yapılmış ve sonuçlar Excel dosyasına kaydedilmiştir.

Bulgular

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara ilişkin çizelgeler aşağıda verilmiştir. AİPP’ler kapsamında araştırmaya dâhil edilen çalışmaların yıllara ve türüne göre dağılımını içeren tablo 1 incelendiğinde yayınların 2018 yılı ve sonrasında yoğunlaştığı ve özellikle akademik makale oranında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. En fazla çalışmanın ise 2019 ve 2021 yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların nicelik itibarıyla azımsanamayacak sayıda olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Çalışmaların yıllara ve türüne göre dağılımı

Araştırma Yılı	Y. Lisans Tez	Doktora Tez	Makale	Toplam
	Sayı / Dağılım(%)	Sayı / Dağılım (%)	Sayı / Dağılım (%)	Sayı / Dağılım (%)
2004	2 / 3,3	- / -	- / -	2 / 2,0
2007	1 / 1,6	- / -	- / -	1 / 1,0
2008	- / -	1 / 20,0	- / -	1 / 1,0
2009	2 / 3,3	- / -	- / -	2 / 2,0
2010	2 / 3,3	- / -	1 / 3,1	3 / 3,1
2011	1 / 1,6	- / -	2 / 6,3	3 / 3,1
2012	6 / 9,8	- / -	2 / 6,3	8 / 8,2
2013	1 / 1,6	- / -	2 / 6,3	3 / 3,1
2014	2 / 3,3	- / -	- / -	2 / 2,0
2015	5 / 8,2	1 / 20,0	- / -	6 / 6,1
2016	3 / 4,9	1 / 20,0	2 / 6,3	6 / 6,1
2017	5 / 8,2	- / -	4 / 12,5	9 / 9,2
2018	9 / 14,8	- / -	2 / 6,3	11 / 11,2
2019	10 / 16,4	1 / 20,0	4 / 12,5	15 / 15,3
2020	3 / 4,9	- / -	5 / 15,6	8 / 8,2
2021	7 / 11,5	1 / 20,0	7 / 21,9	15 / 15,3
2022	2 / 3,3	- / -	1 / 3,1	3 / 3,1
Toplam	61 / 100,0	5 / 100,0	32 / 100,0	98 / 100,0

Tablo 2’de görüleceği üzere konuyla ilgili en fazla tez, İstanbul Üniversitesi (f:7 %10,6) ve Süleyman Demirel Üniversitesi’nde (f:7 %10,6) yapılmıştır. Toplam tezlerin %22,7’si İstanbul’daki üniversitelerde yapılmıştır.

Tablo 2: Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Y. Lisans	Doktora	f	%
İstanbul Üniversitesi	6	1	7	10,6
Süleyman Demirel Üniversitesi	6	1	7	10,6
Marmara Üniversitesi	5	1	6	9,1
Akdeniz Üniversitesi	4	-	4	6,1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	3	-	3	4,5
Gazi Üniversitesi	3	-	3	4,5
Yalova Üniversitesi	3	-	3	4,5
Ankara Üniversitesi	2	-	2	3,0
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2	-	2	3,0
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	-	2	3,0
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	-	2	3,0
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2	-	2	3,0
Sakarya Üniversitesi	1	1	2	3,0
Trakya Üniversitesi	2	-	2	3,0
Atatürk Üniversitesi	-	1	2	3,0
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	-	1	1,5
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-	1	1,5
Celal Bayar Üniversitesi	1	-	1	1,5
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	-	1	1,5
Düzce Üniversitesi	1	-	1	1,5
Fırat Üniversitesi	1	-	1	1,5

Gaziantep Üniversitesi	1	-	1	1,5
Giresun Üniversitesi	1	-	1	1,5
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	-	1	1,5
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	-	1	1,5
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	-	1	1,5
Kafkas Üniversitesi	1	-	1	1,5
Kırklareli Üniversitesi	1	-	1	1,5
Munzur Üniversitesi	1	-	1	1,5
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	-	1	1,5
Pamukkale Üniversitesi	1	-	1	1,5
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	1	-	1	1,5
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	1	-	1	1,5
Toplam	61	5	66	100,0

Makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımını içeren tablo 3'e bakıldığında en fazla makalenin Sosyal Siyaset Konferansı Dergisi'nde (f:3 %9,4) yayınlandığı görülmektedir. Bu dergiyi Çalışma İlişkileri Dergisi (f:2 %6,3) ve Emek Araştırmaları Dergisi (f:2 %6,3) izlemektedir.

Tablo 3: Makalelerin Yayınlandığı Dergiye Göre Dağılımı

Makalenin Yayınlandığı Dergi	Makale Sayısı	%
Sosyal Siyaset Konferansı Dergisi	3	9,4
Çalışma İlişkileri Dergisi	2	6,3
Emek Araştırma Dergisi	2	6,3
Akademik Hassasiyetler	1	3,1
Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	1	3,1
Başkent University Journal Of Education	1	3,1
Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	3,1
Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi	1	3,1
Emek Araştırmaları Dergisi	1	3,1

Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	1	3,1
Gençlik Araştırmaları Dergisi	1	3,1
Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi	1	3,1
İş ve Hayat	1	3,1
Journal Of International Social Research	1	3,1
Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	3,1
Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	3,1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	3,1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	3,1
Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (Mikad)	1	3,1
Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	3,1
Sosyal Güvenlik Dergisi	1	3,1
Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi	1	3,1
Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	3,1
TİSK Akademi	1	3,1
Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi	1	3,1
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	3,1
Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi	1	3,1
Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi	1	3,1
Toplam	32	100,0

Tablo 4 incelendiğinde en fazla çalışılan konu AİPP (f:35 %35,7) olmuştur. Bu çalışmalarda AİPP araçlarının tamamına yer verilmiştir. Bu konuyu işbaşı eğitim programları (f:17 %17,3), meslek edindirme kursları (f:15 %15,3) ve aktif ve pasif istihdam politikalarını içeren istihdam politikaları (f:14 %14,3) konuları takip etmektedir. En fazla çalışılan konu olan AİPP'lerin bir bütün olarak incelenmesi, genel durum hakkında bir fikir verse bile, programların tek tek etkinliklerinin ne olduğunu görmemizi engellemektedir. Ayrıca programların amaçlarının, uygulama alanlarının ve uygulanma biçimlerinin farklı olduğu düşünüldüğünde tek bir programın ya da her birinin ayrı ayrı değerlendirilmesinin doğru olacağını belirtmek gerekir.

Tablo 4: Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı

Çalışma Konular	Y. Lisans	Doktora	Makale	f	&
Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	19	1	15	35	35,7

İşbaşı Eğitim Programları	11	-	6	17	17,3
Meslek Edindirme Kursları	8	3	4	15	15,3
İstihdam Politikaları	14	-	-	14	14,3
Toplum Yararına Programlar	3	1	4	8	8,2
İŞKUR Faaliyetleri	3	-	-	3	3,1
İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri	3	-	-	3	3,1
Sosyal Çalışma Programı	-	-	1	1	1,0
Girişimcilik	-	-	1	1	1,0
İşe Yerleştirme Hizmetleri	-	-	1	1	1,0
Toplam	61	5	32	98	100,0

Tablo 5'te çalışmaların anahtar kelimelere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre en fazla kullanılan üç anahtar kelime sırasıyla işsizlik (f:13 %7,9), istihdam (f:12 %6,9) ve İŞKUR (f:10 %5,7) kelimeleridir. Araştırma İŞKUR'un düzenlemiş olduğu aktif işgücü programları ile sınırlandırıldığı için bu anahtar kelimelerin öne çıkması beklenen bir durumdur.

Tablo 5: Çalışmaların Kullanılan Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Anahtar Kavramlar	Tez	Makale	f	&
İstihdam	12	1	13	7,4
İşsizlik	11	1	12	6,9
İŞKUR	7	3	10	5,7
İstihdam Politikaları	6	1	7	4,0
Mesleki Eğitim	5	1	6	3,4
Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	2	3	5	2,9
İşbaşı Eğitim Programı	3	2	5	2,9
Mesleki Eğitim Kursları	3	2	5	2,9
Toplum Yararına Program	3	2	5	2,9
Eğitim	3	1	4	2,3
Genç İşsizlik	1	3	4	2,3
İş ve İşçi Bulma Kurumu	4	-	4	2,3
İşbaşı Eğitimi	3	1	4	2,3
Aktif İstihdam Politikaları	1	2	3	1,7
Eğitim Programları	3	-	3	1,7
Dezavantajlı Gruplar	1	1	2	1,1

Hizmet İçi Eğitim	2	-	2	1,1
İş Gücü Politikaları	2	-	2	1,1
İşgücü	1	1	2	1,1
İşgücü Yetiştirme Programları	-	2	2	1,1
İşsizlikle Mücadele Politikaları	1	1	2	1,1
Kars	1	1	2	1,1
Pasif İşgücü Piyasası Politikaları	1	1	2	1,1
Post Keynesyen İktisat	1	1	2	1,1
Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim Merkezleri Projesi	-	2	2	1,1
1929 Krizi	-	1	1	0,6
Aktif İş Gücü Hizmetleri	1	-	1	0,6
Bireysel Kariyer	1	-	1	0,6
Çalışma Ekonomisi	-	1	1	0,6
Çalışma İlişkileri	-	1	1	0,6
Çanakale	1	-	1	0,6
Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi	-	1	1	0,6
Düzce	1	-	1	0,6
Eğitici	-	1	1	0,6
Eğitim Araçları	-	1	1	0,6
Eğitim Politikaları	1	-	1	0,6
Eksik İstihdam	1	-	1	0,6
En Son İstihdam Edici Olarak Devlet	1	-	1	0,6
Engelli Kadın	-	1	1	0,6
Esneklik	-	1	1	0,6
Eşleştirme	-	1	1	0,6
Etki Değerlendirmesi	-	1	1	0,6
Etkililik	1	-	1	0,6
Etkinlik	1	-	1	0,6
Gençlik	-	1	1	0,6
Girişimcilik Eğitim Programı	-	1	1	0,6
İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları	-	1	1	0,6
İstihdam Teşvikleri	-	1	1	0,6
İş Başında Eğitim	1	-	1	0,6
İş Eğitimi	1	-	1	0,6
İş Gücü Piyasası	1	-	1	0,6
İş Bulma Oranı	-	1	1	0,6
İşe Alma	1	-	1	0,6
İşe Yerleştirme	-	1	1	0,6

İşgücü Piyasası Politikaları	1	-	1	0,6
İşgücü Piyasası	-	1	1	0,6
İşgücü Piyasası Sorunları	-	1	1	0,6
İŞKUR Faaliyetleri	1	-	1	0,6
İşsizlik Politikası	1	-	1	0,6
İşsizlikle Mücadelede Aktif Emek Piyasası Politikaları	-	1	1	0,6
İş Yaratma	-	1	1	0,6
Kadın İstihdamı	-	1	1	0,6
Kadın İşgücü	-	1	1	0,6
Kadın İşsizliği Aktif İşgücü Programları	-	1	1	0,6
Kamu İstihdam Politikası Tennessee Vadi Projesi	-	1	1	0,6
Kariyer	1	-	1	0,6
Kastamonu	-	1	1	0,6
Kayıt Dışı İstihdam	1	-	1	0,6
Keynesyen Politikalar	-	1	1	0,6
Kırşehir	1	-	1	0,6
Meslek Danışmanlığı	1	-	1	0,6
Meslek Edindirme Kursu	-	1	1	0,6
Mesleki Yetiştirme	-	1	1	0,6
Meta Analiz	-	1	1	0,6
Neoliberalizm	-	1	1	0,6
Orman İşletmesi	1	-	1	0,6
Orman Ürünleri Sanayisi	1	-	1	0,6
Örgütsel Kariyer	1	-	1	0,6
Öz Yeterlilik	1	-	1	0,6
Özgüven	1	-	1	0,6
Pasif ve Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	1	-	1	0,6
Politika Değerlendirme	1	-	1	0,6
SDÜ	1	-	1	0,6
Son İstihdam Edici	-	1	1	0,6
Sosyal Çalışma Programı	-	1	1	0,6
Sosyal Politika	-	1	1	0,6
Temel Bileşenler Analizi	-	1	1	0,6
Toplumsal Cinsiyet	-	1	1	0,6
Türkiye	-	1	1	0,6
Türkiye’de Kadın İstihdamı	-	1	1	0,6
Toplam	105	70	175	100,0

Yapılan çalışmaların örneklem grubunu ve katılımcı sayılarını gösteren Tablo 6’ya göre yapılan tezlerde en fazla “mesleki eğitim kursu” ve “işbaşı eğitim programı” katılımcılarının incelendiği görülmektedir. Makalelerde ise “işbaşı eğitim programı” ve “sosyal çalışma programı” katılımcıları ön plana çıkmış durumdadır.

Tablo 6: Çalışmaların Örneklem Grubuna ve Katılımcı Sayısına Göre Dağılımı

Örneklem Grubu	Tez		Makale	
	Nicel	Nitel	Nicel	Nitel
İşbaşı Eğitim Programı Katılımcısı	1.808	321	476	36
Toplum Yararına Program Katılımcısı	564	180	164	12
Mesleki Eğitim Kursu Katılımcısı	2.704	921	91	49
İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri	467	-	-	-
İŞKUR Faaliyetlerinden Yararlananlar	575	-	-	-
Sosyal Çalışma Programı	-	-	399	-
Toplam	6.118	1.422	1.130	97

Çalışmaların yürütüldüğü illere göre dağılımını gösteren tablo 7 incelendiğinde, en fazla çalışma yapılan illerin Antalya ve Isparta olduğu görülmektedir. 19 ilde aktif işgücü politikalarına yönelik henüz çalışma yapılmamıştır. AİPP’lerin yoğun olarak uygulandığı ve istihdamın yüksek olduğu İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa vb. büyükşehirlerimize yönelik araştırmaların yeterli olmadığı göze çarpmaktadır.

Tablo 7: Çalışmaların Yürütüldüğü İllere Göre Dağılımı

İl	Tez	Makale	Toplam
Antalya	4	-	4
Isparta	3	1	4
Ankara	2	1	3
Kars	2	1	3
Eskişehir	1	2	3
Burdur	2	-	2
Denizli	2	-	2
Elazığ	2	-	2
İstanbul	2	-	2
Kocaeli	2	-	2
Sakarya	2	-	2
Bursa	-	2	2
Ağrı	1	-	1
Aksaray	1	-	1
Ardahan	1	-	1
Aydın	1	-	1
Bingöl	1	-	1
Bolu	1	-	1
Çanakkale	1	-	1

Düzce	1	-	1
Gaziantep	1	-	1
Iğdır	1	-	1
Kahramanmaraş	1	-	1
Karabük	1	-	1
Karaman	1	-	1
Kayseri	1	-	1
Kırşehir	1	-	1
Konya	1	-	1
Malatya	1	-	1
Mersin	1	-	1
Sivas	1	-	1
Şanlıurfa	1	-	1
Tekirdağ	1	-	1
Trabzon	1	-	1
Tunceli	1	-	1
Yalova	1	-	1
Kütahya	-	1	1
Afyon	-	1	1
Bilecik	-	1	1
Kastamonu	-	1	1
Muğla	-	1	1
Şırnak	-	1	1
Yalova	-	1	1
Toplam	48	14	62

Tablo 8'e baktığımızda araştırma yöntemleri bakımından çalışmalarda nicel (f:62 %63,3) ve nitel (f:28 %28,6) yöntemler kullanılmıştır. Çalışmaların %8,2'sinde ise nitel ve nicel (f:8) yöntemlerin birlikte uygulandığı görülmektedir. Buna karşın karma yöntemin kullanıldığı herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Tablo 8: Çalışmaların Kullanılan Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Tez	Makale	f	%
Nicel	41	21	62	63,3
Nitel	19	9	28	28,6
Nitel ve Nicel	6	2	8	8,2
Toplam	66	32	98	100,0

Tablo 9'dan anlaşılacağı üzere yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları içerisinde en yaygın olanı anket (f:26 %26,5)'tir. Esas dikkat çekici olan ise, diğer veri toplama araçlarının oranındaki (f:72 %73,5) yüksekliktir. Diğer grup içerisinde çok farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Buna karşın, bunların AİPP'lerin etkinliğini ölçmeye yönelik olmadığı ya da ölçemediği ve sadece İŞKUR'un verilerini olduğu gibi sunduğu görülmüştür. Bu manada çalışmaların önemli bir kısmının, var olan verileri aktarmaktan ve literatürü tekrar etmekten öteye gidemediği söylenebilir.

Tablo 9: Çalışmaların Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Türü	Tez	Makale	f	%
Anket	21	5	26	26,5

Diğer	45	27	72	73,5
Toplam	66	32	98	100,0

Çalışmalarda Ulaşılan Sonuçlar

AİPP'lere yönelik yapılan çalışmaların, uygulanan AİPP'ler konusunda mevcut durumu tespit etmek ile tarafların memnuniyetlerini ve yaşadıkları sorunları ortaya koymak konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu noktada İŞKUR tarafından düzenlenen kursların istihdama etkisinin değerlendirildiği çalışmaların yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar ve öne çıkan bulgular tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etkinliğine Yönelik Yapılan Bazı Çalışmaların Özet Bulguları

Yazar	Tarih	Bulgular
Çetinkaya	2008	Genç işsizlere yönelik aktif işgücü programları arasında yer alan "Bilişim Çıraqları Projesi"nin genç işsizliğini azaltma ve genç istihdamını artırması noktasında fazla etkili olmadığı tespit edilmiştir.
Öksüz	2012	Meslek edindirme kurslarının, kurslara katılan bireylerin kısa ve uzun dönemdeki istihdam edilebilirliklerine etkisi tespit edilmiştir. Buna göre meslek edindirme kurslarının kısa dönemde %10 düzeyinde ve negatif yönde anlamlı bir etkisi bulunmuştur. Kısa dönemdeki negatif etkinin, meslek kursuna devam edilmesi nedeniyle kaçırılan fırsatlardan kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Uzun dönemdeki etkisinin ise pozitif yönde olduğu fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ifade edilmiştir.
Şahin ve Sevimli	2013	İstanbul Kültür Üniversitesi ile İŞKUR işbirliği ile açılan 13 işgücü yetiştirme kursuna katılan 222 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmada kurslardan memnuniyet durumları ölçülmeye çalışılmıştır. Kursiyerlerin yaklaşık %80'ini eğitim sonrası daha donanımlı hale geldiklerini belirtmiştir. Ayrıca kurs sonrası kadın kursiyerlerin %85,9'u, erkeklerin ise %77,6'sının istihdam edildiği tespit edilmiştir.
Karakoç	2015	Kırşehir ilinde İŞKUR'un düzenlemiş olduğu kursa katılan 450 kişiye anket uygulanmıştır. Çalışmada kursa katılan kursiyerlerin kurs sonrası istihdamları, aldıkları eğitimle yaptıkları iş arasındaki bağlantı, çalışma koşulları, iş bulma kanalları gibi veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Ankete katılan kursiyerlerin %64'ünün kurs sonrası istihdam edilemediği tespit edilmiştir. Kursiyerlerin %74,7'si, aldığı mesleki eğitim ile çalıştıkları meslek arasında bir bağlantının olmadığını belirtmişlerdir.
Akbaş	2015	İstihdam garantili meslek edindirme kursları, Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim

		Merkezleri Projesi, mesleki eğitim kursu ve işbaşı eğitim programı kurslarının işsizlerin iş bulmalarına yeterli ölçüde katkı sağlamadığı belirtilmiştir. Cinsiyet bazında değerlendirildiğinde kadın istihdamına belirleyici biçimde etki etmektedir. Eğitim durumu ve yaş, kurs mezunlarının istihdama katılmasında doğrudan bir etkiye sahip değildir. İşbaşı eğitim programlarının sınıf içi eğitime göre daha etkili olduğu bulunmuştur. Program mezunlarının beceri kazanmaya ve katıldıkları programa ilişkin görüşleri olumludur. Bunun yanı sıra mezunların aldıkları eğitim ile çalıştıkları meslek arasındaki bağın zayıf olduğu tespit edilmiştir.
Şen	2015	İstihdam garantisiz kursların etkinliğinin düşük olduğu ve amacından uzaklaştığı tespit edilmiştir. Kurs sonrası istihdama katılanların çoğunun, almış oldukları mesleki eğitimin dışında bir meslekte çalıştıkları tespit edilmiştir.
Saraç	2017	Mesleki eğitim kursunu bitiren kursiyerlerin eğitim durumu arttıkça kurs sonrası işe girme imkânlarının arttırdığı tespit edilmiştir. Öte yandan mesleki eğitim kursunu bitiren kursiyerlerin yaşı arttıkça işe girme oranının azaldığı görülmüştür. Mesleki eğitim kursiyerleri arasında işe girme oranının en yüksek olduğu grup, 15-24 yaş arası genç kursiyerlerdir.
Şahin, Nal ve Kaya	2019	İŞKUR'un eşleştirme hizmetlerinden yararlanan ilkökul mezunu ve 35 yaş üzeri işsizlerin, yararlanmayan kişilere göre daha çabuk iş buldukları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra İŞKUR'un eşleştirme hizmetlerinin, eğitilmiş ve genç işsizlerin iş bulma oranları üzerindeki etkisinin, diğer gruplara göre düşük olduğu tespit edilmiştir.
Bayrakdar	2019	Türkiye'de uygulanan aktif işgücü politikalarının etkinliğinin sorgulanması amacıyla yapılan çalışmalar derlenmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde yapılan analizlerin yetersiz olduğu belirtilmiştir. İşsizlikle mücadelede en etkin AİPP'ler belirlenerek bu programlara kaynak aktarılması gerektiği ifade edilmiştir.
Gökçe	2021	Kadınların AİPP'lere katılımı ile istihdamda bulunma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca AİPP'lere katılım ile ücretler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İşbaşı eğitim programının diğer kurslara göre daha fazla istihdam olanağı sunduğu belirlenmiştir.

Bu, AİPP'lere yönelik ilginin son yıllarda arttığını göstermektedir. Çalışmaların illere göre dağılımına bakıldığında en fazla araştırma 4'er çalışma ile Antalya ve Isparta illerinde yapılmıştır. Bu illeri 3'er çalışma ile Ankara, Kars ve Eskişehir izlemektedir. Bu noktada aktif işgücü programlarının yaygın olarak uygulandığı ve istihdamdaki payları yüksek olan İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa vb. sanayileşmiş büyükşehirlerde yeteri kadar çalışma yapılmadığı, hatta bazı büyükşehirlerde hiç araştırma yapılmadığı belirtilmelidir. Söz konusu büyükşehirlerle yönelik çalışmaların artırılması ve özellikle hiç araştırma yapılmayan İzmir, Adana, Diyarbakır, Samsun gibi büyükşehirlerde araştırmalar yapılması gerektiği söylenebilir.

Aktif işgücü programları açısından en fazla incelenen program, işbaşı eğitim programıdır. Bu programların amacı, işsizlerin sahip olduğu mesleki bilgileri uygulayarak tecrübe kazanmalarını ve istihdam edilebilirliklerini arttırmalarını sağlamaktır. Oysa yapılan çalışmalarda işverenlerin zaten işe alacakları adayları bu program üzerinden işe aldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla program, ücret sübvansiyonu işlevi görmektedir. Bu noktada program düzenlenmeseydi kursiyerlerin işe girip giremeyeceğine dair daha fazla etki analizi çalışmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer taraftan kursa katılan kişilerin kurs taahhüdü dışındaki sürelerde işe devam edip etmedikleri bilinmemektedir. Bunun takibi ancak kişilere tek tek ulaşılması veya idari kayıtların izlenmesi ile mümkündür.

İşbaşı eğitim programları konusundaki ikinci mesele Türkiye'de bu programların baskın biçimde tekstil sektöründeki meslekler (konfeksiyon işçisi vb.), satış danışmanı ve turizm sektörüne yönelik hizmet işçileri gibi düşük nitelikli işlerde uygulanmasıdır. Bu işlerin eğitim süreleri kısa olup, ciddi bir eğitim gerektirmemektedir. Esasında nitelikli işlere uygun olan ve Avrupa'da da baskın olarak nitelikli işlerde uygulanan bu programların, düşük nitelikli işlerde uygulanması istihdamı arttırmak açısından kaynakların yerinde kullanılmaması anlamına gelebilir. Bu söylenenlerle ilgili yukarıda incelenen çalışmalarda anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır. Yine bu programların net istihdam artışı sağlayıp sağlamadığına ilişkin de yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Türkiye'de yaygın olarak uygulanan toplum yararına programlar ile iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin, işsizlerin işe girmeleri üzerindeki etkisine yönelik yeterli çalışma bulunmaması da önemli bir eksiklik olarak kabul edilebilir. Özellikle toplum yararına programlarda amaç, kişilere çalışma alışkanlığı kazandırarak işe devam etmelerini sağlayıp piyasaya tutundurmadır. Programdan yararlanan bireylerin çalışma süreleri dolduktan sonra istihdamları son bulmakta ve sonrasında ise herhangi bir takip yapılmamaktadır. Bu noktada toplum yararına programların amacına ulaşması açısından esas ölçülmesi gereken kişilerin istihdamda kalıp kalmadığıdır. Buna karşın incelenen araştırmalarda söz konusu hizmetlerden yararlanan kişilerin istihdamda kalıp kalmadıklarına yönelik yeterli bulguya ulaşılamamıştır.

Sonuç

İncelenen akademik makale ve tezlerin yarısından fazlasının 2018 ve sonraki yıllarda yapıldığı görülmektedir.

İncelenen çalışmaların çoğunun belirli bir hedef aktif işgücü piyasası programına yönelik olmadığı görülmüştür. Genellikle istihdam politikaları ve aktif işgücü politikaları başlıkları altında genel değerlendirmeler yapılmıştır. AİPP'lerin bir bütün olarak incelenmesi, programların birbirinden bağımsız bir biçimde etkinliklerinin değerlendirilmesini engellemektedir. Kaldı ki programların amaçları, uygulama alanları ve uygulanma biçimleri birbirinden farklıdır. Bu koşullar altında yapılacak araştırmalarda AİPP'lerin bir bütün olarak değerlendirilmesi yerine tek bir programın ele alınmasının ya da her bir programın ayrı ayrı değerlendirilmesinin yerinde olacağı söylenebilir.

Veri toplama araçları açısından değerlendirdiğimizde çalışmaların yaklaşık dörtte birinde anket yöntemi, kalanlarda ise doküman ve görüşme kullanılmıştır. Anket uygulanan çalışmalarda programlardan duyulan memnuniyet ve uygulamada yaşanan sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Buna karşın programların istihdam oluşturmak ve istihdamı sürdürmek konusunda ne ölçüde etkin olduğuyla ilgili yeterli bulguya rastlanmamıştır. Esas önemli olan meselenin geri planda kalması, programların işlevlerini yerine getirip getirmediği konusunda yeterli akademik verinin sağlanamaması anlamına gelmektedir.

Anket yapılan çalışmalar dışındaki diğer çalışmaların çoğunda ise, AİPP'lerin etkinliğine ilişkin yeteri kadar bulgu olmadığı ve genellikle İŞKUR'un verilerinin olduğu gibi sunulduğu görülmüştür. Dolayısıyla yapılan çalışmaların çoğunun literatürü tekrar etmekten öteye gidemediği belirtilmelidir. Bu noktada programların etkinliğini, özellikle de İŞKUR tarafından verilen kursların istihdama net katkısını ortaya koymaya yönelik çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir. Programların etkinliklerinin ortaya konulması, onların karşılaştırılabilmesini sağlayacak ve karşılaştırma sonuçlarına göre yeni politikalar üretilebilmesini de olanaklı kılacaktır.

Extended Abstract

The problem of unemployment continues to exist as an important problem all over the world today as it was in the past. Various labor market policies have been developed to solve the unemployment problem. These policies used in the fight against unemployment are divided into two as active and passive employment policies. While passive employment policies try to compensate for the income loss caused by unemployment, active employment policies aim to eliminate unemployment by directly increasing the employability of people. The implementer of employment policies in Turkey is İŞKUR. Active employment policies implemented by İŞKUR come first among the policies implemented in the fight against structural unemployment in Turkey. At this point, measuring the effectiveness of the policies implemented is very important in terms of efficient use of resources.

The aim of this study is to examine academic articles and theses on ALMP in Turkey and to discuss the

contribution of the findings obtained from these studies to the success of ALMP in practice. In this context, the years of studies on active labor force programs in Turkey, the universities and journals in which they were published, research topics, key concepts, sample groups where the study was conducted, the provinces where the study was conducted, research methods and data collection tools were scanned. The descriptive survey model was used in the research, and the research data were obtained by scanning the literature. In this context, academic articles and Turkish theses on active labor force programs implemented by İŞKUR between 2004-2022 were accessed via Google Scholar and Dergipark database and Higher Education Institution National Thesis Center. A total of 98 studies, 66 theses and 32 articles, that met the screening criteria, were evaluated by content analysis method. It is expected that the discussions made in the light of the data obtained will shed light on the future studies on active labor policies.

According to the research findings, it is seen that more than half of the academic articles and theses were written in 2018 and the following years. When the studies are evaluated according to the provinces where the research is conducted, Istanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa etc. appears to be. It is seen that there is not enough work done in industrialized metropolitan cities and even in some metropolitan cities. There are no studies like Izmir, Samsun, Adana, Diyarbakir. Among the active labor force programs, on-the-job training programs were examined the most. It has been determined that on-the-job training programs have turned into wage support, adequate impact analysis on the effectiveness of the program has not been made, and the courses have been intensively organized in poor quality jobs. It has been determined that there is not enough research on the effect of work program for the benefit of society, which is another active labor policy, and job and vocational counseling services on the employment of the unemployed. Another result is that the studies are not focused on active active labor market policy for a specific target. Studies were generally made in the form of general evaluations under the headings of employment policies and active labor policies. Examining ALMPs as a whole prevents the evaluation of the effectiveness of programs independently from each other. Since the aims, application areas and application methods of the programs are different from each other, it can be said that it would be appropriate to consider a single program or to evaluate each program separately instead of evaluating the active labor market policies as a whole. . When evaluated in terms of data collection tools, questionnaire method was used in about a quarter of the studies, while documents and interviews were used in the remainder. In the studies where the questionnaire was applied, the satisfaction with the programs and the problems experienced in the implementation were emphasized. On the other hand, there is insufficient evidence of the effectiveness of programs in job creation and maintenance. It was observed that the most important issue remained in the background and

sufficient academic data could not be provided on whether the programs fulfill their functions. It has been observed that İŞKUR data are presented as they are in general in studies other than surveyed studies. For this reason, it can be said that most of the studies do not go beyond repeating the literature. At this point, it is useful to carry out studies that will reveal the effectiveness of the programs, especially the net contribution of the courses given by İŞKUR to employment. Demonstrating the effectiveness of the programs will both enable them to be compared and make it possible to produce new policies according to the results of the comparison.

Kaynakça

- Akbaş, S. (2015). *Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Denizli İli Örneği* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Bayrakdar, S. (2019). İşsizliğin Çözümünde Uygulanan Aktif İstihdam Politikalarının Etkinliği Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(1), 339-358.
- Betcherman, G., Dar, A. N., Luinstra, A. ve Ogawa, M. (2000). Active Labor Market Programs: Policy Issues For East Asia. *Social Protection Discussion Paper*, 5, Washington, DC: The World Bank. <https://core.ac.uk/download/pdf/6314165.pdf> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).
- Caliendo, M. ve Schmidl, R. (2016). Youth Unemployment and Active Labor Market Policies in Europe. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1), 1-30.
- Crepon, B. ve van den Berg, G. J. (2016). Active Labor Market Policies. *Annual Review of Economics*, 8(1), 521-546.
- Çetinkaya, E. (2008). *Türkiye'de Genç İşsizliği ile Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikaları* [Basılmış Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Erdayı, A. U. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*, 3(22), 133-162.
- Fouge`re, D., Kramarz, F. ve Magnac, T. (2000). Youth Employment Policies in France. *European Economic Review*, 44(4-6), 928-942. <http://ideas.repec.org/p/cpr/ceprdp/2394.html#download> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 15.04. 2022).
- Gökçe, P. Ö. (2021). *Aktif İstihdam Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Gross, D. (1998). Youth Unemployment and Youth Labour Market Policies in Germany and Canada. *Employment and Training Papers*, 37, Geneva: ILO Employment and Training Department. http://www.ilo.int/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/documents/publication/wcms_120234.pdf adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).
- Gündoğan, N. (2001). *Genç İşsizliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karakoç, Z. (2015). *İŞKUR'un Eğitim Programlarının Aktif İstihdam Politikaları Açısından İncelenmesi: Kırşehir İli Örneği* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Kluge, J. (2006). The Effectiveness of European Active Labor Market Policy. *Discussion Paper*, 37, Essen: Rheinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsforschung (RWI). https://www.econstor.eu/bitstream/10419/18588/1/DP_06_037.pdf adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).
- McKenzie, D. (2017). How Effective are Active Labor Market Policies in Developing Countries? A Critical Review of Recent Evidence. *The World Bank Research Observer*, 32(2), 127-154. <https://academic.oup.com/wbro/article/32/2/127/4064175> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 15.04. 2022).
- O'Higgins, N. (2004). Recent Trends in Youth Labour Markets and Youth Employment Policy in Europe and Central Asia, Università degli Studi di Salerno Centro di Economia del Lavoro e di Politica Economica. *Discussion Paper*, 85, Ottobre. <https://core.ac.uk/download/pdf/6868005.pdf> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 07.05.2022).
- Öksüz, N. (2012). *Meslek Eğitim Kurslarının İstihdam Üzerindeki Etkisi: Antalya Örneği* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Saraç, H. (2017). *Türkiye'de İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü: Sivas İli Örneği* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Şahin, B. E. ve Sevimli, Y. (2013). Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları ve İŞKUR'un Önemi. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-10.
- Şahin, M., Nal, M. ve Kaya, F. (2019). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları İşsizliği Nasıl Etkiliyor? İŞKUR Eşleştirme Hizmeti Etki Analizi. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(1), 161-176.
- Şen, M. (2015). *İŞKUR Mesleki Eğitim Kurslarının İstihdama Katkısı: Trabzon İlinde Bir Araştırma* [Basılmış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR). (2021). *İŞKUR Faaliyet Raporu*. Ankara: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. https://media.iskur.gov.tr/53368/2021_yili_faaliyet_raporu.pdf adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 22.11.2022).
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). (2007). *The World Youth Report 2007: Young People's Transition to Adulthood: Progress and Challenges*. NY: United Nations yayınları. https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wyr07_complete.pdf adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).
- Wapler, R., Wolf, K. ve Wolff, J. (2022). Do Active Labor Market Policies for Welfare Recipients in Germany Raise Their Regional Outflow into Work?. *Journal of Policy Modeling*, 44(3), 550-563.
- World Bank. (2008). *World Development Report 2007: Development and the Next Generation*. Washington, DC: The World Bank and Oxford University Yayınları. <https://biennale.adeanet.org/Documentation/Papers%20for%20presentation/01.%20Session%201/Final%20PDF%20documents/Session%201%20Doc%201%20World%20Bank%20ENG.pdf> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).
- Yıldırım, İ. E. (2017). *İstatistiksel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zöllner, M., Fritsch, M. ve Wyrwich, M. (2016). An evaluation of German Active Labor Market Policies and its Entrepreneurship Promotion. *Jena Economic Research Papers*, 22, Jena: Friedrich Schiller University. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/148901/1/875128408.pdf> adresinden erişildi (Erişim Tarihi: 01.04. 2022).